

Universitatea Dunărea de Jos
Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice
Specializarea Drept

Principalele tipuri de donații și efectele pe care le produc

Studentă
Baciu Tania
Anul III, Grupa I

Galați - 2010

Cuprins

Capitolul I. Donații simulate	3
Secțiunea I. Donația deghizată	3
Secțiunea a II a. Donațiile prin interpunere de persoane.....	5
Capitolul II. Donațiile indirecte.	5
Capitolul III. Darurile manuale	7
Capitolul IV. Efectele contractului de donație	8
BIBLIOGRAFIE.....	9

Capitolul I. Donații simulate

În ceea ce privește contractul de donație, simulația există sub forma donației deghizate, adică sub forma unui contract cu titlu oneros, și sub forma interpunerii de persoane, prin care se ascunde persoana adevăratului beneficiar al liberalității.

Deoarece modelele de simulație folosite în cele două ipoteze sunt diferite, problemele de drept care se pun sunt și ele, în parte, diferite. În rest, se aplică regulile care guvernează simulația în materia actelor juridice (art. 1175 C.civil).¹

Secțiunea I. Donația deghizată

Donația este deghizată când conform actului public apare încadrată într-o operațiune juridică cu titlu oneros. Prin urmare în această situație, actul public este simulat, neadevărat, și ascunde o donație, de exemplu, vânzare -cumpărare în care prețul nu este datorat, sau recunoașterea unei datorii care nu există în realitate.

Donația deghizată, dacă întrunește condițiile generale de validitate ale contractelor, este valabilă. Totuși, ea este supusă regulilor de fond prevăzute pentru donații; de asemenea, se consideră că și forma autentică trebuie respectată întotdeauna, deci și în cazul donațiilor deghizate.²

În literatura de specialitate s-a pus problema ce formă trebuie să îmbrace aceste contracte, forma autentică cerută de lege pentru validitatea donațiilor, sub sancțiunea nulității absolute, sau forma contractelor care deghizează donația, cerută de regulă, doar *ad probationem*.

¹ Gheorghe Beleiu, Francisc Deak, *Instituții de drept civil. Curs selectiv pentru licență 2006-2007*, Ed. Universul Juridic, București, 2006, p.356

² Radu Motica, Forin Moțiu, *Contracte civile. Sinteză teoretică și practică judiciară*, Ed. Lumina Lex, București, 1998, p. 145.

Potrivit unor opinii, pentru validitatea donațiilor deghizate nu se cere respectarea formei autentice, ci numai a formei prevăzute de lege pentru contractele care deghizează donația.³

De exemplu, dacă donația este deghizată sub forma unui contract de vânzare- cumpărare, ea trebuie să respecte forma acestuia fiind valabil și un înscris sub semnătură privată, cerută *ad probationem*, cu excepția cazurilor când și pentru aceste contracte se cere forma solemnă cu ar fi în cazul înstrăinărilor de terenuri.

Opinia majoritară consideră că toate donațiile trebuie să se facă prin act autentic și pe cale de consecință donația deghizată trebuie să aibă forma potrivit art. 813 C. Civil. În acest sens s-a afirmat că: față de o dispozițiune atât de imperativă, nu este cu putință a se admite validitatea unor donațiuni efectuate prin procedee, care au tocmai scop să ocolească formele strict impuse de lege în materie de donațiuni între vii; validitatea donațiilor deghizate ar echivala cu desființarea de drept a formelor respective.⁴

Astfel în practica judiciară, instanțele s-au confruntat cu situații dificile privind donațiile deghizate. Dacă contractul aparent constă într-o vânzare- cumpărare, soluționând acțiunea în declararea simulației, instanța va trebui să verifice existența posibilităților de cumpărare ale pretinsului cumpărător și dacă prețul este corespondent bunurilor vândute.⁵

Dacă doi concubini încheie între ei un contract de vânzare-cumpărare asupra unui imobil, chiar dacă actul ascunde o donație deghizată, contractul nu poate fi declarat lovit de nulitate absolută pe considerentul că ar avea o cauză ilicită (continuarea relațiilor de concubinaj), cât timp se face dovada că între concubini există o puternică afecțiune (donatara acordând îngrijiri donatorului suferind de boală cronică), iar părțile s-au căsătorit la surt timp de la încheierea contractului.⁶

Forma autentică a acestui contract de donație este cerută de lege *ad validitatem*, pentru validitatea lui. Nerespectarea acestei forme se sancționează cu nulitatea absolută a contractului, forma autentică fiind o măsură de protecție a voinței donatorului, care dispune în mod gratuit și irevocabil de un drept în favoarea altei persoane.⁷

În ceea ce privește proba deghizării, se aplică regulile din materia simulației, deci părțile

³ Veronica Stoica, Nicolae Pușcaș, Petrică Trușcă, *Instituții de drept civil. Curs selectiv pentru licență*, Ediția a II a, Ed. Universul juridic, București, 2004, p.441, *apud* I. Zinveliu, *Contracte civile*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1978, p. 156

⁴ Franisc Deak, *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, Ed. Universul Juridic, București, 2001, p. 118

⁵ Veronica Stoica, ..., *op.cit.*, p. 442, *apud* Dec. Cv. Nr. 243 din 1956, *Culegere de decizii*, 1956, p. 88

⁶ Veronica Stoica, ..., *op.cit.*, p. 443, *apud* T.J. Suceava dec. civ. Nr. 54 din 1982, în RRD nr. 4 din 1982, p. 57-58

⁷ Radu Motica, ..., *op.cit.*, p. 24,

și succesorii lor universali sau cu titlu universal o pot dovedi prin contraînscris sau început de dovadă scrisă, în schimb terții prin orice mijloc de probă.

Secțiunea a II a. Donațiile prin interpunere de persoane

În cazul donației prin interpunere de persoane simulația nu vizează natura gratuită a contractului, ci persoana adevăratului donatar. De aceea, contractul aparent se încheie cu o persoană interpusă, iar prin contractul real se prevăd adevăratele părți ale contractului de donație.⁸

Este aplicabilă această formă a donației, de exemplu, în cazul în care adevăratul donatar este incapabil să primească liberalități de la donator sau gratificarea sa ar provoca ecouri nefavorabile în familia donatorului. Din acest motiv, contractul aparent se încheie cu o persoană interpusă, prin contraînscris precizându-se persoana adevăratului donatar.⁹

În privința formei nu sunt probleme, deoarece contractul care se încheie cu o persoană interpusă este o donație, trebuie indubitabil să fie încheiat în formă autentică, realizându-se astfel scopul ocrotirii donatorului și a familiei sale.

Rațiunea recurgerii la interpunere de persoane în materie de donații poate avea însă nu doar semnificația eludării legii, ci poate consta în dorința donatorului de a-și păstra anonimatul.¹⁰

Prin art. 812 C. Civ., s-a instituit prezumția absolută că, sunt persoane interpuse părinții, descendenții și soțul persoanei incapabile. În ambele cazuri, donație deghizată și interpunere de persoane, proba deghizării se face aplicând regulile din materia simulației, deci părțile și succesorii lor universali sau cu titlu universal o pot dovedi prin contraînscris sau început de dovadă scrisă care poate fi completată cu martori și prezumții.¹¹

Capitolul II. Donațiile indirecte.

Donațiile indirecte sunt acte juridice încheiate nesimulat cu intenția de a gratifica, dar înfăptuite pe calea unui act juridic diferit de contractul de donație. Spre deosebire de donația

⁸ Radu Motica, ..., *op.cit.*, p. 145

⁹ Gheorgh Beleiu, Francisc Deak, *Instituții de drept civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2006, p. 358

¹⁰ Camelia Toader, *Manual de contracte civile speciale*, Ed. Universul Juridic, București, 2000, p. 66

¹¹ Veronica Stoica, ..., *op.cit.*, p. 443.

deghizată, actul public prin care se realizează o gratificare este real, prin intermediul unui act diferit de donație, realizându-se în mod indirect liberalitatea.

Pentru această categorie de acte juridice, în care aparența este conformă cu realitatea, nu se cere respectarea formei autentice, dat fiind că nu sunt contracte de donații, ci liberalități efectuate pe calea altor acte juridice pentru care, de regulă, nu se prevede această cerință de formă.

În acest sens, specific este art. 1642 alin. 2 C.civ. care dispune că dacă renta viageră s-a constituit în favoarea unei terțe persoane, deși este o liberalitate, totuși nu este supusă formelor stabilite pentru donație. De aici se poate conchide că donațiile indirecte sunt supuse numai regulilor de fond, nu și de formă ale donațiilor, însă actul prin intermediul căruia se realizează indirect liberalitatea, trebuie să fie încheiat cu respectarea condițiilor de formă și de fond prevăzute de lege pentru acel act.

Actele prin care se realizează donația indirectă sunt:

I. Renunțarea la un drept, care poate fi făcută și cu titlu oneros, deci nu este strict o liberalitate. În cazul în care renunțarea este făcută cu intenția de a gratifica, atunci ea realizează o liberalitate, în consecință, doar existența intenției de a gratifica dă naștere unei donații indirecte.

Donația indirectă este de fapt un act accesoriu al operației principale care este renunțarea și de care va profita persoana chemată în puterea legii de a beneficia de dreptul respectiv.¹²

II. Remiterea de datorie, prin care creditorul, cu acordul debitorului, renunță, total sau parțial, cu titlu gratuit la valorificarea unui drept de creanță, constituie o donație indirectă. Debitorul gratificat se bucură de prezumția posesiei de bună credință a titlului constatator al creanței prin care se face dovada remiterii de datorie ceea ce nu exclude posibilitatea probei contrare, că acesta deține titlul prin furt, pierdere, abuz de încredere, și nu în urma remiterii voluntare a titlului de către creditor.¹³

III. Donația indirectă realizată pe calea stipulației pentru altul prezintă și alte particularități față de regulile generale ale donațiilor:

1. Această donație se realizează independent de acceptarea donației de către donatar și de notificarea acceptării donatorului-stipulant, întrucât dreptul stipulat în favoarea terțului beneficiar (donatar), se naște direct și nemijlocit în patrimoniul său din momentul încheierii contractului

¹² Corneliu Turianu, *Curs de drept civil. Contracte speciale*. Universitatea Spiru Haret, Ed. Fundației Româna de mâine, București, 2000, p. 55

¹³ Veronica Stoica, ..., *op.cit.*, p. 445

între stipulantul-donator și promitent.

2. Acceptarea donației, având drept efect numai consolidarea dreptului în patrimoniul terțului beneficiar (donatar), poate fi făcută nu numai de către donatar, dar și de către succesorii săi în drepturi, și nu numai în timpul vieții, dar și după moartea donatorului (ori după ce a devenit incapabil).

3. Donația devine irevocabilă numai din momentul acceptării. Principiul irevocabilității donațiilor trebuie să fie respectat: dreptul stipulat în favoarea donatarului se naște valabil în patrimoniul său din momentul încheierii contractului între stipulat și promitent numai dacă stipulația nu conține clauze incompatibile cu principiul irevocabilității donațiilor¹⁴

Capitolul III. Darurile manuale

Darul manual reprezintă o categorie specială de donație pentru validitatea căreia se cer două elemente: acordul de voință pentru a transfera și dobândi un drept cu titlu gratuit și tradițiunea, predarea efectivă și reală a bunului dăruit.

Singura condiție specială ce trebuie în cazul darurilor manuale este predarea, tradițiunea reală a bunului, fiind deci contracte reale.¹⁵

Predarea –primirea poate fi făcută prin reprezentantul convențional deoarece posesia poate fi transmisă sau dobândită prin intermediul altuia. Tradițiunea bunului dăruit trebuie să se facă în timpul vieții donatorului. Donatarul trebuie să preia bunul dăruit de la mandatarul donatorului în timpul vieții acestuia.

Imobilele și mobille necorporale nu pot fi transmise prin dar manual deoarece nu sunt pasibile de a fi transferate și dobândite prin predare-primire efectivă. Bunurile viitoare nu pot forma obiect al darului manual. Predarea presupune deținerea materială a bunului, implicit existența sa actuală.¹⁶

Tradițiunea reală este un element esențial al darului manual, iar nu un mod de executare a

¹⁴ Gheorghe Beleiu, ..., *op.cit.*, p.360

¹⁵ *Idem*

¹⁶ Veronica Stoica, ..., *op.cit.*, *apud* Fl. Baias, *În legătură cu depunerea unei sume de bani în cont curent personal la CEC în vederea cumpărării unui autoturism* în *Dreptul* nr. 3, 1990, p. 17

contractului. Instanța supremă a precizat că prin tradițiunea bunului nu trebuie să se înțeleagă neapărat o deplasare fizică a bunului, cum ar fi preluarea din mâna donatorului, efectele sale juridice putând fi realizate și printr-o tradițiune implicită, de exemplu, atunci când donatorul ar înmâna donatarului cheile unei case ori ale unui depozit în care se află lucrul sau cheile de contact ale autoturismului.¹⁷

Constituie dar manual și depunerea unei sume de bani la CEC, sau altă unitate bancară, pe numele unei alte persoane, dacă această depunere nu s-a făcut cu alt titlu (plata unei datorii, acordarea unui împrumut). Prin derogare de la regula comunității bunurilor dobândite de către oricare dintre soți în timpul căsătoriei, sunt clasificate bunuri proprii ale fiecărui soț bunurile dobândite în timpul căsătoriei prin donație, afară numai dacă dispunătorul a prevăzut că ele vor fi comune. Legea nu distinge în funcție de momentul realizării donației; cu ocazia serbării nunții sau la o altă dată (dar evident, în timpul căsătoriei). De altfel, dacă s-ar face excepție pentru darurile de nuntă, de ce nu s-ar excepta și darurile făcute cu ocazia aniversării căsătoriei. În consecință legea nu distinge în funcție de persoana donatorului (părinți sau alte rude ori persoane fără legătură de rudenie cu unul dintre soți).

Deși darul manual se perfectează prin predare și, ca atare, fiind o chestiune de fapt poate fi dovedită prin orice mijloc de probă, pentru donator și succesorii săi, în vederea dovedirii actului juridic al darului manual, *ad probationem* se cere existența unui înscris sau început de dovadă scrisă care poate fi completată cu martori sau prezumții, conform regulilor generale în materie de probe.

Capitolul IV. Efectele contractului de donație

Ca și vânzarea, donația, ca act translativ de proprietate, produce efecte depline doar între părțile contractante; în raporturile cu terții, pentru a le face și acestora opozabile efectele sunt necesare anumite forme de publicitate. Aceste forme diferă în funcție de natura bunului donat. Astfel, în materie de donații imobiliare, art. 818 C.civ. precede necesitatea transcrierii atât a ofertei de donație, cât și a acceptării și notificării acesteia.¹⁸

Donatorul are obligația să predea bunul dăruit potrivit clauzelor contractuale și să-l

¹⁷ Gheorghe Beleiu, ..., *op.cit.*, p. 361

¹⁸ Dan Chirică, *Drept cvil. Contracte speciale*, Ed. Lumina Lex, București, 1997, p. 160

păstreze până la predare. În principiu, el nu are obligația de garanție pentru evicțiune. Prin excepție, donatorul datorează garanție dacă și-a asumat expres această obligație, dacă evicțiunea provine din faptul său personal, în cazul dolului și dacă donația este cu sarcini.

În principiu donatarul nu are nici o obligație, ci numai îndatorirea de recunoștință.¹⁹

Dacă însă donația este cu sarcini, atunci el va trebui să execute sarcinile stabilite în contract. Sarcina poate fi prevăzută fie în favoarea donatorului, fie în favoarea unui terț. Donatarul nu poate renunța la donație fără acordul donatorului pentru a se putea sustrage de la îndeplinirea sarcinilor.

În caz de neexecutare a sarcinii, se poate cere executarea ei, cu daune-interese, sau revocarea donației pentru neexecutarea de obligații

BIBLIOGRAFIE

1. Coneliu Bârsan, Gheorghe Beleiu, Francisc Deak, *Instituții de drept civil. Curs selectiv pentru licență*, Ed. Universul Juridic, București, 2006
2. Veroica Stoica, Nicolae Pușcaș, Petrică Trușcă, *Drept civil. Instituții de drept civil*. Ed. Universul Juridic, București, 2004
3. Camelia Toader, *Manual de contracte civile speciale*, Ed. Universul Juridic, București, 2000.
4. Radu Motica, Florin Moțiu, *Contracte civile speciale. Teorie și practică judiciară*, Ed. Lumina Lex, București, 2000.
5. Corneliu Turianu, *Curs de drept civil. Contracte speciale*, Ed. Universitatea Spiru Haret, Ed. Fundației România de mâine, București, 2000
6. Dan Chirică, *Drept civil. Contracte speciale*, Ed. Lumina Lex, 1997

¹⁹ Radu Motica, ..., *op.cit.*, p. 147